

Το ήθος του διαλόγου

Τάσος Παππάς

Κυρ. Ελευθεροτυπία, 24/03/2007

Η βιαιότητα με την οποία διεξάγεται ο δημόσιος διάλογος για το βιβλίο της ιστορίας της ΣΤ' Δημοτικού (αυτή τη φορά όχι μόνον από τηλεοράσεως) προκαλεί κατάπληξη. Τις περισσότερες φορές τον τόνο δίνουν οι αντίπαλοι του συγκεκριμένου πονήματος. Στήνουν αλληπάλλληλα δικαστήρια προθέσεων, εκτοξεύουν δηλητηριώδεις υπαινιγμούς για το ρόλο των συγγραφέων και των υποστηρικτών τους, δαιμονοποιούν αντιλήψεις, ενοχοποιούν ιδεολογικές προτιμήσεις, ανακατασκευάζουν για να το στηλιτεύσουν το πολιτικό παρελθόν ανθρώπων, χλευάζουν τις αντίθετες προσεγγίσεις και εκδοχές.

Έχεις την αίσθηση ότι ο στόχος των επιτιθέμενων δεν είναι να αποστομώσουν τους απέναντι, να τους νικήσουν στο πεδίο των επιχειρημάτων (κάτι απόλυτα θεμιτό), αλλά να τους εξοντώσουν, να τους γελοιοποιήσουν και να τους υποχρεώσουν να εξαφανιστούν από τη σκηνή και αυτοί και οι απόψεις τους. Επιδιώκουν να συντρίψουν και όχι να πείσουν για να νιώσουν την άνανδρη ικανοποίηση από την πανωλεθρία και την ισοπέδωση του αντιπάλου.

Η εμφυλιοπολεμική ατμόσφαιρα που δημιουργούν φέρνει στον νου την εκτίμηση του Τρότσκι για τον τρόπο που αντιμετώπιζε ο Στάλιν τους εσωκομματικούς εχθρούς του: «Δεν σημαδεύει τις ιδέες σου, σημαδεύει το σβέρκο σου».

Στην πρακτική αυτή καταφεύγουν, κυρίως, οι συνήθεις ύποπτοι, οι κατ'επάγγελμα θορυβοποιοί (αρχιεπίσκοπος, ακροδεξιοί δημοσιολόγοι), οι οποίοι έτσι έχουν μάθει να αντιπαρατίθενται, δηλαδή με αφορισμούς, με ανοίκειες προσωπικές επιθέσεις και με ιαβέριο ύφος, αλλά δυστυχώς και μερικοί καθηγητές πανεπιστημίου και προσοντούχοι δημοσιογράφοι.

Με τους πρώτους είναι προφανές ότι πρέπει να είσαι σε κόντρα από θέση αρχής. Δογματική στάση μεν, αλλά αναγκαία γιατί είναι υπότροποι.

Εκ συστήματος μονοπωλούν τον πατριωτισμό, υποδύονται τους θεματοφύλακες «των ιερών και των οσίων της φυλής», προτιμούν τους παυσίπουνους θρύλους και τις μυθολογικές κατασκευές, από την ιστορική αλήθεια, καταγγέλλουν ως προδοτικό ό,τι κονταροχτυπιέται με το προσωπικό σύμπαν τους. «Γενίσαρους» και «ευρωλιγούρηδες» αποκαλούν ο κ. Χριστόδουλος και οι συνοδοιπόροι του εκείνους που βλέπουν διαφορετικά απ'αυτούς τα πράγματα.

Το θέμα είναι οι άλλοι. Η ριζική αντίθεσή τους με το περιεχόμενο του συγγράμματος θα έπρεπε να μείνει σ'ένα τέτοιο επίπεδο ώστε η σύγκρουση να μην πάρει χαρακτηριστικά ιδεολογικού κανιβαλισμού και να καταλάβουν επιτέλους οι

πολίτες ποιο είναι το διακύβευμα. Με ευκολία όμως ορισμένοι απ αυτούς γλίστρησαν στις θεωρίες συνωμοσίας.

Μιλώντας για διεθνή σκοτεινά κέντρα που τάχα κρύβονται πίσω από τους συντάκτες και τα οποία χρηματοδότησαν το εγχείρημα προκειμένου να ακρωτηριάσουν την εθνική συνείδηση, προσέφεραν άλλοθι στους «ιεροεξεταστές» και το κύρος που αποζητούσαν για να αποκτήσουν υπόσταση οι ιερεμιάδες τους.

Κάτω απ αυτές τις συνθήκες, αναρωτιέται κανείς αν μπορεί να γίνει διάλογος. Όταν από μια αναμέτρηση τέτοιου τύπου λείπουν το ήθος και ο σεβασμός για τη γνώμη του άλλου και περισσεύουν οι κραυγές, τα περιθώρια για νηφάλια συζήτηση είναι στενά. Αναρωτιέται κανείς αν είναι δυνατόν μέσα σ' αυτόν τον ορυμαγδό, να ακουστεί και μια τρίτη θέση, αυτή που δεν υιοθετεί σε καμία περίπτωση τη ρητορική των αρνητών, αποδοκιμάζει στεντορείως προτάσεις για πολτοποίηση του βιβλίου και διαφωνεί με τις προτροπές προς δασκάλους να μην το διδάξουν στα παιδιά.

Την ίδια ώρα όμως θέλει να διατυπώσει ενστάσεις και επί της ουσίας και επί της μορφής του. Θεωρεί επίσης ότι η απαίτηση για «τυφλή» σύμπλευση με το σχολικό εγχειρίδιο, επειδή το πολεμά το «κόμμα του φόβου», συνιστά οπισθοδρόμηση και εν τέλει υπονομεύει την ελευθερία της έρευνας. Αν το αποτολμήσει караδοκει ο κίνδυνος να καταγγελλθεί και από τις δύο πλευρές ως ισορροπιστική, ως βολικά μεσαία, ως επιτήδεια ουδέτερη.

Αυτό το δίλημμα «μ' εμάς ή με τους άλλους», όπου το «εμάς» καταχωρίζεται στην πρόοδο και το «άλλους» στην αντίδραση, είναι ασφυκτικό και καταθλιπτικό.

Κοντολογίς έχει δίκιο ο Σ. Μπουρνάζος όταν γράφει απευθυνόμενος «στους αριστερούς αλλά και γενικότερα στους κριτικά σκεπτόμενους ανθρώπους, που πονούν για το ήθος του δημοκρατικού διαλόγου» ότι «είναι αναγκαίο -όσο μπορούμε ακόμη-να ανοίξουμε αυτή τη συζήτηση μεταξύ μας. Λέω όσο μπορούμε γιατί αν λ.χ. αύριο το υπουργείο προβεί σε "εθνοπρεπή" διόρθωση του βιβλίου, τότε, εκ των πραγμάτων, η μόνη κουβέντα θα είναι: Ακυρώστε τις παρεμβάσεις» («Κυριακάτικη Αυγή» 10-3-2007).